Latvijas Vēstnesis
LATVIJAS REPUBLIKAS OFICIĀLAIS IZDEVUMS

Laidiens: 21.09.1995., Nr. 144

Komisijas ziņojums

Dokuments nr. 1078a

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas 1992. gadā Latvijas Republikas lauksaimniecības stabilizācijai un attīstībai piešķirto valdības garantēto kredītu saņemšanas un izmantošanas likumības un lietderības izvērtēšanai

Gala ziņojums

Saeima 1994. gada 27. oktobra sēdē izveidoja Parlamentāro izmeklēšanas komisiju 1992. gadā Latvijas Republikas lauksaimniecības stabilizācijai un attīstībai piešķirto valdības garantēto kredītu saņemšanas un izmantošanas likumības un lietderības izvērtēšanai. Laikā līdz 12.09.95. ir notikušas 47 komisijas sēdes.

Komisija ir iepazinusies ar LR Valsts kontroles slēdzieniem, revīzijas materiāliem, izziņām no LR Uzņēmumu reģistra, ir saņemti dokumenti no Zemkopības (agrāk — Lauksaimniecības), Finansu un Ekonomikas ministrijām.

Komisijas sēdēs ir piedalījušies un uzklausīti Valsts kontroles darbinieki — Dzintra Levrence un Dzintra Zolte;

LR Finansu ministrijas pārstāvji — Andris Piebalgs, Indra Sāmīte un FM atbildīgas amatpersonas — Ainārs Platacis, Dainis Tunsts, Aija Poča, Valentīna Andrējeva, Ingūna Sudraba u.c.;

LR Ģenerālprokurors J.Skrastiņš un Ģenerālprokuratūras darbinieki Mirdza Celma un Edvīns Piliksers;

Zemkopības (Lauksaimniecības) esošie un bijušie ministri — Ārijs Ūdris, Jānis Kinna, Andris Šķēle (min. v.i.) un Dainis Ģēģers. Lauksaimniecības ministrijas atbildīgi darbinieki — Ārējo ekonomisko sakaru departamenta direktors G.Krūze un Lauksaimniecības ministra vietnieks U.Bēniķis. (Saruna ar G.Krūzes kungu tā arī nenotika, jo viņš pirms tās tika apcietināts.)

28.02.95. sēde notika Iekšlietu ministrijas Izmeklēšanas departamentā, kur notika bijušās SIA "Lata International" direktores E.Jansones izjautāšana.

28.03.95. sēde pilnībā tika veltīta, lai uzklausītu dažādu ieinteresēto pušu (Valsts kontroles, Latvijas Bankas, Ģenerālprokuratūras, Finansu ministrijas, Iekšlietu ministrijas, Tieslietu ministrijas, Komercbanku asociācijas) viedokļus par grozījumiem likumā "Par bankām". Komisijas materiāli par šo jautājumu nodoti Valsts pārvaldes un pašvaldību komisijai, kura turpinās darbu pie grozījumiem likumā "Par bankām". Pamatojoties uz tiem, Saeimas Budžeta un finansu (nodokļu) komisijā tika izstrādāti grozījumi LR likumā "Par kredītiestādēm", kas ir sagatavots 3. lasījumam Saeimas plenārsēdē.

30.05.95. sēdē izvērsās interesanta diskusija ar bijušo LR MP priekšsēdētāju I.Godmani, — retrospektīvs atskats nesenās pagātnes ekonomiskajās problēmās.

Paralēli komisijas izmeklēšanas darbam konkrētu darbu likumpārkāpēju saukšanā pie likumā paredzētās atbildības veic Latvijas Republikas Ģenerālprokuratūra un Valsts kontrole. LR Finansu ministrija un SIA "Lata International" kreditoru administrācija veic pasākumus parādu atgūšanā no debitoriem.

Izmeklēšanas komisijas uzdevums ir dot novērtējumu piešķirto kredītu saņemšanas un izmantošanas lietderībai un likumībai kopumā, bet, iepazīstoties ar Valsts kontroles un LR Ģenerālprokuratūras rīcībā esošajiem materiāliem un slēdzieniem, nav iespējams nepieminēt atsevišķu amatpersonu lomu šajā jautājumā.

Grūtības ar ražas novākšanu 1990. gada rudenī, Krievijas ekonomiskās blokādes draudi un izmaiņas Latvijas tautsaimniecībā radīja trauksmi par iespējamo pārtikas produktu un lopbarības trūkumu Latvijā. Presē parādās raksti un intervijas, kurās Ministru padomes priekšsēdētājs I.Godmanis, vadošie Lauksaimniecības ministrijas pārstāvji un citi speciālisti raksturo izveidojušos situāciju kā draudošu, brīdina par iespējamo kartiņu sistēmas ieviešanu un par krīzi iedzīvotāju apgādē ar pārtiku, kas var izraisīt iedzīvotāju krasu neapmierinātību. Līdzīga situācija turpinās arī 1991. un 1992. gadā.

Šādos apstākļos lauksaimniecībai un Latvijas nodrošināšanai ar pārtiku un lopbarību tika veltīta īpaša uzmanība. Ārvalstu humānā palīdzība un kredītu resursi galvenokārt tika izmantoti tieši šajos minētajos virzienos.

Saņemtie kredīti, īss to raksturojums

Komisijas uzmanības lokā pamatā bija zemāk norādītie kredīti:

Kredīta devējs	Kredīta pamatsumma (milj.)	Kopā ar kredīta % (milj.)
Somijas graudu kredīts (Somija 2)	10,02 USD	12,53 USD
Kanādas Eksporta attīstības korporācijas		
kredīts (10 milj. CAD)	7,70 USD	9,85 USD
ASV valdības ilgtermiņa kredīts		
480. programmas ietvaros	10,00 USD	15,1 USD
Somijas Kredīta eksports —		
lauksaimniecības tehnikas iegāde (Somija 1)	5,39 USD	14,98 USD
	7,87 DEM	
Pasaules Bankas rehabilitācijas kredīts	1,13 USD	2,04 USD
Kopējā piešķirto kredītu summa	38,01 USD	54,54 USD

1. 1992. gada 28. aprīlī tiek noslēgts kredītlīgums ar Somijas Graudu valdi par 10,02 milj. ASV dolāru.

1991. gada 5. decembrī LR Ministru padome un 1992. gada 31. maijā Finansu ministrija sniedz nepieciešamās garantijas. Kredīta nepieciešamība tiek pamatota ar smago stāvokli lauksaimniecībā un gandrīz vai bada draudiem. Lauksaimniecības speciālisti uzskata, ka šī kredīta saņemšana ir bijusi nepieciešama, ņemot vērā tā laika situāciju.

Kontroles trūkuma rezultātā iegūtie līdzekļi no saņemtā kredīta realizācijas tiek izmantoti nesaimnieciski un rada zaudējumus. Par kredīta līdzekļiem iegādājas 5000 tonnu rudzu, iepriekš neatrisinot jautājumu par pašu zemnieku izaudzēto rudzu iepirkšanu un par humānās palīdzības 98 tūkst. tonnu apmērā izmantošanu.

2. 1992. gada 15. maijā tika noslēgts LR un Kanādas Eksporta attīstības korporācijas kredīta līgums nr. 880 LAT — LNOO par summu 10. milj. CAD, kurš akceptēts ar MP lēmumu nr. 387, 1992. gada 10. septembrī.

Sojas pupas tiek iepirktas par cenu 358,86 CAD/1 tonna, tajā pat laikā tās Kanādas tirgū maksā 291,02 CAD/1 tonna. Cena ir nesaprotami augsta, turklāt ĀTA "Lata" ar Kanādas firmu "Roland A.Chisholm" līgumu par sojas pupu piegādi noslēdz jau 1992. gada 30. aprīlī, proti, pusmēnesi pirms paša kredītlīguma parakstīšanas. Faktiski Latvijas valdībai nav izvēles tiesību nedz attiecībā uz darījuma partneri, nedz uz piegādes nosacījumiem.

Latvijā sojas pupas tiek pārdotas par 223 USD/1 tonna; zaudējumu summa — 1 868 631 USD. Līdz 1994. gada 1. oktobrim sojas pupu daudzums Latvijai radījis zaudējumus 3 971 590 USD apmērā.

No Lauksaimniecības ministrijas puses nav pietiekami izvērtēts kredītu ņemšanas lietderīgums un tā izmantošanas iespējas. Pieņemti kredīta devēja neizdevīgie noteikumi — 15% priekšapmaksa, īsais kredīta apmaksas termiņš, augsts kredīta procents, produkcijas nesamērīgi augstā cena un attiecīgi nespēja par tādu to realizēt. Šo problēmu valstī radīja masveidīgā lopu izkaušana 1993. gada otrajā pusgadā un produkcijas eksporta iespēju izbeigšanās.

3. 1992. gada 29. maijā tiek noslēgts līgums starp LR un ASV Patēriņa preču kredīta akciju sabiedrības aģentūru, to paraksta D.Ģēģers. Visumā kredīts, saskaņā ar kuru Latvijai tika piešķirti graudi par summu 10 milj. USD pēc Valsts kontroles slēdziena, ir izdevīgs, bet netiek ievērota graudu glabāšanas un realizācijas uzskaite un kontrole, iegūtie līdzekļi netiek izmantoti pilnībā kredīta un tā procentu atmaksāšanai.

4. 1992. gada 26. jūnijā tiek noslēgts kredītlīgums ar Somijas valdību 10 milj. USD apmērā par lauksaimniecības tehnikas iegādi.

Minētā kredīta saņemšanas nepieciešamība pamatota ar biznesa plānu, kura izstrādāšanā arī piedalās E.Jansone. Šajā biznesa plānā netika paredzēta meža un ostas tehnikas iegādāšanās un izmantošana.

Par meža un kravas pārvadājumu tehnikas iegādi tiek noslēgta papildu vienošanās 19. augustā Rīgā, kuru paraksta E.Jansone. E.Jansone nesaskaņo izmaiņas kredītlīgumos, minētās tehnikas iegāde netiek apstiprināta ar Ministru padomes lēmumu.

Meža izstrādes un ostas kravas pārvadājumu tehnika (41,9% no kopējās Somijas valdības kreditētās tehnikas) uz izdevīgiem noteikumiem tiek iznomāta firmās "Pārdaugava" un "Darka". Nomas līgums ar firmu "Pārdaugava" ir izbeigts, bet parāds nav reāli piedzīts, un joprojām nav atgūta visa tehnika. Atgūtajai tehnikai ir nepieciešams remonts. Ar firmu "Darka" līgums nav pārtraukts.

Līgumsabiedrības "Pārdaugava" dibinātāji ir SIA "Pārdaugava" V.Ņeskova personā un SIA "Lata International" E.Jansones personā. Valsts kontrole ir konstatējusi, ka tehnikas iznomāšana SIA "Darka" un koncernam "Pārdaugava" ir radījusi valstij zaudējumus Ls 1 295 505 apmērā.

1992. gadā tika noslēgts līgums ar Novēģijas firmu "Belarus Norge" par 250 MTZ traktoru iegādi. Valsts kontrole ir izdarījusi slēdzienu, ka šī iemesla dēļ nebija iespējams realizēt daļu no Somijas kreditētās tehnikas, kuru ar zaudējumiem nācās pārdot atpakaļ. Zaudējumu summa ir 1,2 milj. USD.

Tehnika tika izmantota, neveicot kontroli pār tehnikas izmantošanu un uzturēšanu. Līzinga procenti tika noteikti pārāk augsti. Nomas parāds par tehniku 1994. gadā bija 2 123 915 USD. Visa saņemtā nauda par iznomāto tehniku netiek novirzīta kredīta dzēšanai.

Noslēgtie līgumi pat tehnikas piegādi nebija izdevīgi Latvijai, jo jau 1993. gadā graudu iepirkšana no Latvijas zemniekiem samazinājās gandrīz divas reizes.

5. 1993. gada 4. martā Ministru padome pieņēma lēmumu nr. 197, ar kuru Lauksaimniecības ministrijai tika piešķirts Pasaules bankas rehabilitācijas kredīts par kopējo summu 14,5 milj. USD, no kuriem 1,13 milj. USD — premiksu iegādei.

Tika iepirktas 1100 tonnas premiksu, kuri tika izgatavoti pēc mūsu lauksaimniecības speciālistu izstrādātas unikālas receptes, — nevienā citā valstī putni netiek baroti ar tāda sastāva piedevām. Ne toreizējais lauksaimniecības ministrs, ne viņa vietnieki, ne E.Jansone, ne arī citas tā laika amatpersonas tā arī nav varējušas atbildēt, kurš konkrēti ir šīs receptes autors un kurš pieņēma izgatavotos premiksus.

Latvijā cenas premiksiem tika samazinātas par 30 līdz 50%, bet, neskatoties uz to, Latvijā reāli nebija iespējams realizēt šādu daudzumu premiksu. Latvijā noliktavās līdz pat š.g. jūnijam tika uzglabātas apmēram 70 000 tonnu minētās lopbarības, kuras derīguma termiņš bija beidzies š.g. martā.

Minētais kredīts izmantots gandrīz 100% nelietderīgi, jo tā izmantošana tika balstīta uz kļūdainiem sociālistiskās ekonomikas aprēķiniem, neņemot vērā putnkopības apjomu samazināšanos un lauksaimniecības situāciju.

Valdības un Lauksaimniecības ministrijas loma

1991. gada 22. oktobrī LR AP pieņem likumu "Par kārtību, kādā tiks izsniegti kredīti zemnieku saimniecībām tehnikas iegādei". 1992. gada 25. februārī tiek pieņemts lēmums "Par lauksaimniecības produkcijas ražošanas stabilizāciju". Juridiskais pamats ir izstrādāts un pieņemts.

1991. gada 28. decembrī MP pieņēma lēmumu nr. 382, kurā noteikta Ārvalstu tehniskās un finansiālās palīdzības un kredītu iesaistīšanas un izmantošanas komisijas izveidošana, priekšsēdētājs ir M.Gailis. Komisijas rīcībā nav pierādījumu, ka minētā institūcija faktiski būtu veikusi jebkādu darbību attiecībā uz augstāk minētajiem kredītiem. Jāatzīmē, ka līdz 1993. gada 18. jūnijam Ārlietu ministrijas valsts sekretāra M.Gaiļa pārziņā atradās arī īpašās palīdzības fondi.

Visi kredītu pieprasījumi un to izmantošanas projekti tika izstrādāti Lauksaimniecības ministrijā, tieši šīs ministrijas speciālisti ministra vadībā bija atbildīgi par lauksaimniecības politikas noteikšanu un informācijas apkopošanu un sniegšanu Ministru padomei un arī presei.

Piemēram, 1992. gada 13. maijā lauksaimniecības ministrs D.Ģēģers nosūta ziņojumu LR AP Apvienotās budžeta komisijas priekšsēdētājai V.Zeiles kudzei "Par saņemtiem ārvalstu kredītu aizdevumiem, to izmantošanas un atmaksas noteikumiem". Šajā ziņojumā ministrs pamato kredītu saņemšanas nepieciešamību ar kritisko situāciju 1991./1992. gadā, ar nepieciešamību nodrošināt iedzīvotājus ar maizi un ganāmpulku — ar lopbarību. Ziņojumu gatavo E.Jansone kopā ar citiem Lauksaimniecības ministrijas sepciālistiem no nozaru pārvaldēm.

Lauksaimniecības ministrijas viedokli atbalsta toreizējais finansu ministrs E.Siliņš un premjerministrs I.Godmanis.

Lauksaimniecības ministrijas prognozes, kas kalpoja par pamatu valdības garantēto kredītu saņemšanai, nav sevi attaisnojušas. Lauksaimniecības ministrijas speciālisti bija spējīgi pārkārtoties ārvalstu kredītu saņemšanai, bet savas prognozes par lauksaimniecības attīstību un kredītu izmantošanu balstīja tikai uz pieredzi un aprēķiniem, kāda bija sociālistiskās saimniecības periodā. Visos kredītu saņemšanas gadījumos jau pašā sākumā bija paredzēti zaudējumi, bet netika izvērtētas iespējas, no kādiem avotiem segt šos zaudējumus.

Galvenā valsts finansu inspekcija jau 1992. gada jūlijā un atkārtoti oktobrī konstatē trūkumus SIA "Lata International" saimnieciski finansiālajās operācijās, nesakārtotu grāmatvedības uzskaiti, attaisnojošu dokumentu trūkumu par izlietotiem līdzekļiem u.c.

Ne ĀTA "Lata", ne SIA "Lata International" praktiski netika veikts iekšējo revīziju darbs, tika pieļauti dažādi likumpārkāpumi. Ziņojumi par to no Valsts kontroles un Finansu ministrijas puses tika iesniegti gan valdībai, gan Lauksaimniecības ministrijai, personīgi D.Ģēģerim.

Neskatoties uz to, 1992. gada 9. novembrī Finansu ministrija, ministrs E.Siliņš slēdz pirmo līgumu ar ĀTA "Lata" par kredīta (Kanādas kredīts) izmantošanu.

Līgumu slēgšana notiek pēc kredītu saņemšanas un nodošanas no ĀTA "Lata" sabiedrībai "Lata International" un sakrīt ar "Latas" reorganizāciju. Pirms tam šādi līgumi netika slēgti.

Vēl agrāk, 1991. gada 13. septembrī, D.Ģēģers sagatavo projektu, bet I.Bišers izdod rīkojumu nr. 357–r, kurā tiek noteikts, ka Lauksaimniecības ministrijas pakļautībā esošo lauksaimniecību apkalpojošo uzņēmumu patēriņa fondu līdzekļu izlietojums Latvijas banku iestādēm nav jākontrolē.

Viens no šādiem uzņēmumiem ir ĀTA "Lata".

ĀTA "Lata", vēlāk SIA "Lata International", darbība netiek kontrolēta no Lauksaimniecības ministrijas puses nedz D.Ģēģera, nedz A.Šķēles, nedz J.Kinnas laikā. Tās darbību nekontrolē arī Finansu ministrija ar E.Siliņu un U.Osi priekšgalā.

Netiek kontrolēts līdzekļu izlietojums, finansu darbība, nav veikta neviena dokumentārā revīzija. Uzraudzībai ir tīri formāls raksturs.

ĀTA "Lata", SIA "Lata International" u.c. sabiedrību

izveidošanas un darbības novērtējums

Veicot ĀTA "Lata" reorganizāciju, tika izveidotas sekojošas uzņēmēj-sabiedrības:

"Agroinvest Consulting" — 51% valsts kapitāla;

pēc 1994. gada 7. oktobra — 100% valsts kapitāla;

"Danlat Inform" — 33% valsts kapitāla;

"Agroleasing" — 50% valsts kapitāla;

"Agroinvest" — 100% valsts kapitāla;

VSIA "Lata Holdings" — 100% valsts kapitāla;

SIA "Lata International" — 40% valsts kapitāla.

SIA "Lata International" reģistrēta 1992. gada 27. novembrī, kuras dibinātāji ir:

Lauksaimniecības ministrijas ĀTA "Lata" (vēlāk v/u "Lata Holdings");

Rīgas Tehniskā universitāte;

Latvijas firma "Avante";

Zviedrijas firma "Barterinvert AB";

Dānijas firma "Cormall Holding".

Valsts kapitāla daļa ir 40%, kuru pārstāv U.Bēniķis, toreizējais lauksaimniecības ministra pirmais vietnieks. Pretēji likuma prasībām ar U.Bēniķi netiek noslēgts darba līgums par valsts pilnvarnieka pienākumu veikšanu. Faktiski valsts pilnvarnieka iecelšanai ir formāls raksturs, neparedzot nekādus pienākumus un atbildību.

1993. gada 5. martā lauksaimniecības ministrs D.Ģēģers vienpersonīgi, nesaskaņojot ar Juridisko pārvaldi, izdod pavēli nr. 89, ar kuru nodod visu valdības garantēto kredītu apkalpošanu SIA "Lata International", tajā pašā laikā ar otru pavēli nr. 90 nosakot, ka ĀTA "Lata" tiesību un saistību pārņēmēja ir VSIA "Lata Holdings".

Apkopojot D.Ģēģera, A.Šķēles, U.Bēniķa, E.Jansones paskaidrojumus, jāizdara secinājums, ka vienīgie, kam rūpēja saņemto kredītu apkalpošana, bija SIA "Lata International" dibinātāji, un ministrs ir rīkojies saskaņā ar SIA dibinātāju vēlēšanos, kas atspoguļota 1993. gada 7. janvāra un 11. februāra sapulču protokolos. Priekšlikumu sapulcē izsaka valsts pārvaldnieks U.Bēniķis.

Valsts kontrole ir konstatējusi, ka jau 4. janvārī ĀTA "Lata" ģenerāldirektore E.Jansone un grāmatvede Ozoliņa nodod sabiedrībai SIA "Lata International" ĀTA "Lata" bilances daļu Ls 9 003 265, — apmērā un pamatlīdzekļus Ls 72 205,— vērtībā un arī līgumsaistības.

E.Jansone tajā pat laikā bija arī SIA "Lata International" ģenerāldirektore.

Valsts kontrole uzskata, ka ir noticis LR likuma "Par valsts uzņēmumu" pārkāpums. Arī komisijas rīcībā nav dokumentu, kas attaisnotu minēto darbību.

SIA "Lata International" līdzekļi, kuri tika ieguldīti, realizējot saņemtos kredītus, netika izmantoti tikai kredīta parādu dzēšanai vai ieguldīti turpmākai peļņas iegūšanai, bet tika ieguldīti:

— citu uzņēmējsabiedrību dibināšanā, piemēram, sabiedrība ar pilnu atbildību "Pārdaugava", a/s "Fenix Airways" un SIA "Darka" u.c.;

— savu darbinieku vai Lauksaimniecības ministrijas bijušo un esošo darbinieku finansēšanā (kredīti un aizdevumi);

— nepamatoti kredīti uzņēmējsabiedrībām vai iestādēm, kas nav saistītas ar lauksaimniecību, piemēram:

Rīgas Tehniskajai universitātei Ls 849 903,04 apmērā;

Jāņa ielas namu rekonstrukcijai Ls 1 383 189;

— tiek apmaksāti ārzemju komandējumi, uzturēšanās izdevumi Lauksaimniecības ministrijas amatpersonām, iegādātas un uzturētas vieglās automašīnas ministrijas darbinieku vajadzībām (viena VAZ — 2109, viena "Volvo", divas "Audi — 80"), mobilie telefoni u.tml.

VSIA "Lata Holdings" faktiski neveica nekādu reālu saimniecisku darbību, izņemot norēķinu kārtošanu SIA "Lata International" vietā. "Lata Holdings" personāla uzturēšana un administratīvās izmaksas kopumā, pēc Valsts kontroles datiem, ir uzskatāmi par zaudējumiem valstij Ls 410 000, — apmērā.

Līdzīgi var raksturot SIA "Agroinvest Consulting", kas arī praktiski reālu darbību nav veikusi. 1993. gada budžeta tāme pārtērēta par Ls 13 677, tiek apmaksāti komadējumi Ls 16 400 apmērā, reprezentāciju pasākumiem tiek iztērēti Ls 14 400 (budžeta tāmē tam atvēlēti Ls 750 gadā). G.Krūze ir šīs uzņēmējsabiedrības vadītājs, vēlāk — konsultants ar ievērojamu atalgojumu.

Lauksaimniecības ministrija nav noslēgusi nevienu līgumu par valdības garantēto kredītu apkalpošanu ar SIA "Lata International". Šos līgumus gatavoja Finansu ministrija.

SIA "Agroinvest" darbība arī atzīstama par nelietderīgu. 1994. gada 30. novembrī ar LR Zemkopības ministrijas pavēli nr. 323 tā tika likvidēta.

Pēc Valsts kontroles slēdziena faktiski ir notikusi uzņēmuma reorganizācija, jo tā tiesības pārņēmējs ir valsts a/s "Lauku attīstības fonds".

Reālu saimniecisku darbību ir veikušas tikai trīs no sešām sabiedrībām: SIA "Lata International", SIA "Danlatinform" un SIA "Agroleasings". Pārējās sabiedrības faktiski uzturēja pašas savus un Lauksaimniecības ministrijas darbiniekus.

Kredītu lietderības novērtējums un pašreizējais stāvoklis

Nosakot kredītu saņemšanas un izlietošanas lietderību, šis jautājums jāvērtē no tā laika un pašreizējām pozīcijām.

Nevar noliegt smago stāvokli, kādā nonāca Latvijas ekonomika, īpaši lauksaimniecība, 1991. un 1992.gadā līdzīgas problēmas bija arī kaimiņu valstīs. Kredītu saņemšana deva ieguldījumu stāvokļa normalizēšanai, jo tika piesaistīts ārzemju kapitāls uz izdevīgiem noteikumiem.

Zaudējumus radīja nepamatotās un kļūdainās prognozes un lauksaimniecības politikas izmaiņas 1993.gadā, nepareizi izvēlētie kreditēšanas virzieni un arī ļaunprātīga vai nolaidīga dienesta stāvokļa izmantošana.

Nevar noliegt faktu, ka ārvalstis, sniedzot kredītus, nedeva iespēju izvēlēties darījuma partnerus un kredīti tika izsniegti konkrētas produkcijas veidā. Kredītdevējas valstis tā nodrošināja savu uzņēmumu ienākumus un produkcijas noietu, piemēram, Kanādas valsts kredīts sojas pupu iegādei vai Somijas kredīts tehnikas iegādei.

Ārvalstu kredītu saņemšana, vērtējot šo procesu no pašreizējā viedokļa, deva īslaicīgu efektu lauksaimniecības stabilizācijai, bet kopumā radīja zaudējumus, palielinot budžeta deficītu. Valdības garantētie kredīti nav atmaksāti USD 24 695 000 apmērā, pieskaitot procentu maksājumus kopējā parāda summa ir 54,54 milj. USD, kuri var palielināt parāda summu dubultīgi. Visas uzņēmējsabiedrības, kas veica šo kredītu apkalpošanu un izmantošanu, faktiski ir maksātnespējīgas. Saņemto kredītu realizācija tikai daļēji sedz parādu, kredītu atmaksāšana jāveic no citiem avotiem.

Valsts budžets ir sedzis SIA "Lata International" valsts garantētos kredītus Ls 7 188 473 apmērā. Saimnieciskajā tiesā piedzīti parādi no debitoriem Ls 2 010 662 apmērā, reāli valsts budžetā ir saņemti aptuveni 350 000 USD.

Informācija par ārvalstu kredītiem

(milj. Ls)

Secinājumi

Apkopojot iepriekš minēto, var izdarīt sekojošus secinājumus:

1. Kredīti netika izmantoti tiem mērķiem, kam tie bija paredzēti.

2. Nebija pietiekami izvērtēta kredītu lietderība MP un atbildīgo ministriju vadošo speciālistu līmenī. Neviens nebija personīgi atbildīgs nedz par parakstīto līgumu izpildi, nedz par pieņemto lēmumu izpildi.

3. Daļu zaudējumu var attiecināt uz neražu, grūtajiem ekonomiskajiem apstākļiem u.tml., bet neapšaubāmi lielākā daļa no zaudējumu kopsummas ir tā laika valdības bezatbildības sekas.

4. Nepieļaut turpmāk kredītu garantēšanu valdības, valsts vai Latvijas Bankas vārdā.

5. SIA "Lata International" kreditoru administrācijas un tās uzturēšana ir neizdevīga un rada papildu zaudējumus. SIA "Lata International" varēja likvidēt, nododot tās prasījuma tiesības VSIA "Lata Holdings", kuru arī ir pārņēmusi kreditoru administrācija.

6. Kredītu apkalpošanu turpmāk nodot privātuzņēmējsabiedrībām tikai uz konkrēta cesijas līguma pamata.

Piešķirto ārvalstu kredītu un humānās palīdzības izvērtēšanas darbs turpināsies LR Ģenerālprokuratūrā, Valsts kontrolē un kreditoru administrācijās, bet Saeimas Izmeklēšanas komisija savu darbu ir beigusi.

Toreizējo valsts vadītāju un politiķu tuvredzība, kļūdas un vēlme noturēt savus portfeļus radīja labvēlīgus apstākļus nekontrolētai valsts īpašuma izsaimniekošanai, izšķērdēšanai un ļaunprātīgai dienesta stāvokļa izmantošanai.

Neskatoties uz mūsu komisijas slēdzienu, izmeklēšanas rezultātiem vai kreditoru administratoru darbību, var droši apgalvot, ka lielākais seku likvidēšanas smagums tiks uzkrauts jaunās LR valdības plecos, bet parādus maksāsim mēs visi, — neatkarīgi no tā, par ko nobalsojām.

Jaunajai LR valdībai ir iespēja nepieļaut šādu kļūdu atkārtošanos nākotnē.

Tiesību aktu un oficiālo paziņojumu oficiālā publikācija pieejama laikraksta "Latvijas Vēstnesis" drukas versijā.